

BUMA/STEMRA-DIRECTIEVOORZITTER CEES VERVOORD

“Alles beter dan volledige concurrentie”

Per 1 maart 2010 stopt Cees Vervoord als directievoorzitter van Buma/Stemra (zie pagina 7). Zijn laatste taak is misschien wel zijn belangrijkste: de recente beschikking van de Europese Commissie (zie kader) heeft immers verstrekende gevolgen voor de toekomst van auteursrechtenorganisaties als Buma/Stemra en de nationale muziekcultuur.

DOOR WERNER SCHLOSSER

- ▶ EC-beschikking leidt tot culturele verarming
- ▶ Auteursrechtenorganisaties staken kartelvorming
- ▶ Buma in hoger beroep tegen Beatport-uitspraak

Hoewel het elke professional in de entertainmentbranche raakt, is het auteursrecht een complexe en door velen hooguit ten dele begrepen materie. Dat begint al in de basis: wie vertegenwoordigt Buma/Stemra (BS) nu allemaal? Componisten, tekstschrijvers en uitgevers dus. Vervoord onderkent het belang van een goed begrip en toonde zich dan ook graag bereid de achtergronden en eventuele gevolgen van de beschikking toe te lichten. Dat maakt de stof niet minder ingewikkeld, maar hopelijk wel duidelijker.

Drie scenario's

De beschikking gaat terug naar oktober 2005, begint Vervoord zijn uitleg. Toen kwam Europees Commissaris Interne Markt Charlie McCreevy met een zogeheten aanbeveling. Deze was gebaseerd op vele gesprekken, onder andere met grote internationale uitgevers die hun hoofdkantoren in Amerika of Engeland hebben. “Zij hebben altijd het idee in Europa minder in de melk te brokkelen te hebben dan in bijvoorbeeld de Verenigde Staten of Engeland. Daar, en in nog een aantal landen, beschikken publishers over honderd procent van het mechanische recht, wat speelt als een liedje gereproduceerd wordt. In Europa is dit maximaal vijftig procent; de rest is in handen van de auteur. Harry Fox Agency, de mechanische rechtenorganisatie (zeg maar de Stemra) van Amerika en zijn Britse evenknie MCPS zijn dan ook helemaal in handen van de publishers. In alle andere Europese landen is dit niet het geval, maar dat zouden de uitgevers in het licht van de nieuwe, grensoverschrijdende technologieën, het liefst anders zien.”

De aanbeveling van McCreevy inzake auteursrechten in de onlinewereld schetste drie scenario's: niets doen, volledige concurrentie en rechteneigenaren zelf laten beslissen waar ze hun rechten onderbrengen. Dat derde scenario is uiteindelijk gekozen, waarna de uitgevers direct hun positie gingen bepalen. Zo richtte EMI Music Publishing in 2006 met MCPS/PRS en het Duitse GEMA het samenwerkingsverband CELAS op, om het internationale repertoire van EMI exclusief te vertegenwoordigen in het online- en mobiele bereik.

Culturele diversiteit

BS gaf toen al aan dat dit op chaos zou uitdraaien, zegt Vervoord. “Als iedereen bepaalde delen van repertoire kan gaan licenseren, heb je straks honderden aanbieders van deeltjes van repertoire. Dat is verschrikkelijk voor de gebruiker, die gewend was al het wereldrepertoire via één loket te kunnen regelen, maar ook voor de auteursrechtenorganisaties.

voor dit model te kiezen, is als je de grotere spelers in de markt wilt bedienen.”

In welke orde van grootte moeten we BS dan zien? “BS heeft altijd gefocust op kostenefficiëntie. Daarnaast hanteren wij, zolang geïnde gelden nog niet zijn uitgekeerd, een beleggingsfilosofie die risicobeperkend is, maar wel optimaal rendement oplevert. Op het gebied van het uitkeren van geïncasseerd

“Ik snap niet dat nog geen enkele grote publisher zaken met ons heeft willen doen”

Hoe moeten die het deel van het repertoire volgen dat zij vertegenwoordigen en bijhouden wie een licentie afsluit met wie en onder welke condities?”

De volgende stap was het mobiliseren van het Europees Parlement (EP) door gesprekken aan te gaan met Directoraat-Generaal (DG) Mededinging - de afdeling van Neelie Kroes - en DG Interne Markt. Uiteindelijk heeft het EP vrijwel unaniem een motie aangenomen van Europarlementariër Lévai, die meende dat de aanbeveling zou leiden tot het ontstaan van een beperkt aantal grote organisaties, dat zou focussen op populaire werken, wat de culturele diversiteit van Europa zou ondermijnen. “DG interne Markt legde dit echter naast zich neer en Kroes heeft niets van zich laten horen”, aldus Vervoord. “Dat is ook de reden dat McCreevy gekozen heeft voor het politieke instrument ‘aanbeveling’: die hoeft niet door het EP en hoeft zelfs niet door de lokale politiek te worden overgenomen. Het is een vrijblijvend advies. Het is ons nog steeds niet duidelijk welke (persoonlijke) belangen een rol gespeeld hebben bij die beslissing. Maar de enige reden om

geld speelt BS absoluut de eerste viool. Dat is een bewuste keuze geweest. We dachten: ‘als er ooit concurrentie gaat komen, zoeken de rechthebbenden naar de best presterende (dus meest uitkerende) auteursrechtenorganisatie’. Maar het liep dus anders...”

Slaafs volgen

Bij DG Mededinging liepen op dat moment al enkele jaren twee klachten: CLT (de moedermaatschappij van de RTL Group, WS) had al in 2000 een klacht ingediend bij de EC omdat zij vond dat zij bij één loket de muziekrechten voor heel Europa moest kunnen verwerven. Drie jaar later haakte muzikaanbieder Music Choice Europe hierbij aan. Toen DG Mededinging na ‘McCreevy’ eindelijk met deze klachten aan de slag ging, koppelde zij aan de onlinewereld waar de aanbeveling over ging ook satelliet en kabel, want ook die zijn in haar optiek grensoverschrijdend. Begin 2006 bracht de Commissie haar ‘statement of objections’ uit, waarin zij stelt dat er sprake zou zijn van kartelvorming. De

Loopbaan Cees Vervoord

Vervoord (60) is vooral werkzaam geweest in de uitgeverwereld. Zo was hij onder andere in de jaren tachtig directeur van Kluwer Technische Tijdschriften en van Tijl Tijdschriftengroep, een dochteronderneming van de Koninklijke Tijl N.V. te Zwolle. Na vervolgens hoofdredacteur geweest te zijn van Koninklijke Tijl N.V., trad hij in 1988 toe tot de Raad van Bestuur van Wegener N.V., waar hij onder meer verantwoordelijk was voor nieuwe media. Sinds 1 januari 1995 is Vervoord directievoorzitter van auteursrechtenorganisatie Buma/Stemra.

société's, zoals auteursrechtenorganisaties in het jargon wel genoemd worden, geven het repertoire immers exclusief aan elkaar, wat verboden is. "Deze afspraak was al jaren daarvoor uit het modelcontract gehaald", meldt Vervoord, "maar veel société's bleken die afspraak niet na te komen." Buma was er daar overigens een van, maar was volgens de directievoorzitter ook de eerste om haar zusterorganisaties een brief te sturen met de mededeling dat zij die paragraaf alsnog zou schrappen. De Commissie had immers een boete in het vooruitzicht gesteld van tien procent over de omzet van het laatste jaar. Vervoord was op dat moment tevens voorzitter van overkoepelende organisatie CISAC, en die brief leidde tot veel commotie, omdat het leek alsof de organisatie van die voorzitter, BS, de Commissie maar direct slaafs volgde. Als gevolg daarvan moest Vervoord, onder druk van de Engelsen, zijn functie neerleggen.

Lagere tarieven

In reactie op de statement of objections gaf BS aan geen probleem te hebben met het creëren van concurrentie, mits het concurrentie zou zijn op basis van hun efficiency. "In de wetenschap dat wij de besten waren uiteraard, dat is logisch", geeft Vervoord toe. "Maar we vonden het ook niet onredelijk. Alles beter dan volledige concurrentie, want dat leidt onherroepelijk tot lagere tarieven. Iedereen wil immers Apple iTunes boeken, tegen elke prijs."

De EC bleek wel oren te hebben naar de suggestie van BS. In juni 2006 gaf zij aan niet de bedoeling te hebben de tarieven onder druk te zetten. De Commissie zegde toe dat in het uiteindelijke besluit een paragraaf zou worden opgenomen, die bepaalt dat het tarief in het land waar de download plaatsvindt, het geldende tarief is. "Dat was een hele geruststelling, omdat het betekende dat de concurrentie in elk geval niet op dat punt zou plaatsvinden."

De EC gaf CISAC vervolgens nog geruime tijd om te komen met een volgens haar werkbaar model, maar omdat de kleinere en middelgrote leden het idee hadden dat ze door de grote leden geplet zouden worden, kwam het niet tot een eensluidende aanbeveling.

Culturele verarming

Is die angst nu eigenlijk terecht? Volgens Vervoord 'voor een belangrijk deel wel'. "Het gezamenlijke wereldwijde marktaandeel van de vier grote publishers – Universal/BMG, Sony, Warner en EMI – belooft 70 à 72 procent. Die uitgeverij hebben allemaal te maken met aandeelhouders die, overigens uiterst legitiem, uit zijn op maximaal rendement. De druk om te scoren is dus enorm, en als de markt dat niet levert, moet je het zoeken in kostenbesparing. In dat licht bezien, snap ik niet dat tot nu toe nog geen enkele grote publisher zaken met ons heeft willen doen."

Dat kan natuurlijk liggen aan het (blijkbaar te geringe) profiel van BS, maar wat is er nu zo erg aan als een paar grote auteursrechtconglomeraten de markt domineren? "Dat zou inhouden dat de opbrengsten van de kleinere organisaties dalen, maar de kosten nemen niet in gelijke mate af. Een nog belangrijker aspect echter is dat van de culturele verarming. Tot nu toe keerden alle continentale Europese société's een bepaald percentage van hun omzet niet uit, maar zetten dat in voor sociale en culturele doeleinden, zoals voor een pensioenvoorziening en ondersteuning van het nationale repertoire. Dat is nog altijd de basis voor onze activiteiten in Buma Cultuur."

Vervoord vreest dat het onderbrengen van de rechten bij een klein aantal grote organisaties ervoor zal zorgen dat deze sociale en culturele ondersteuning op de tocht komt te staan, met letterlijke en figuurlijke verarming als gevolg. Hij ondersteunt dit met een voorbeeld: "De EU geeft in de periode 2009-2012 €400 miljoen uit aan brede culturele ondersteuning in Europa. Dat is dus voor alles, behalve film. De auteursrechtenorganisatie geven in diezelfde periode, gebaseerd op tien procent inhouding, €800 miljoen uit, alleen al in de muzieksector. Je kunt je voorstellen dat in een Europa dat als één gebied gezien wordt, de nationale

Hoofdlijnen EC-beschikking

Op 16 juli jl. bepaalde de EC dat auteursrechtorganisaties niet langer onderling mogen afspreken dat zij alleen licenties verstrekken voor hun eigen land. Daarmee werden alle afspraken tussen de société's nietig. Verder bepaalde de Commissie dat auteurs de vrijheid hebben zich bij de organisatie van hun keuze (dus ook niet in hun eigen land) aan te sluiten. Met deze beslissing van de EC moeten beheersorganisaties worden geprikkeld om met elkaar te concurreren op het vlak van service en beheerskosten, terwijl gebruikers makkelijker internationale diensten kunnen uitrollen. Ze hoeven niet meer in elk land een licentie te verkrijgen.

► Beste en slechtste beslissing?

"Mijn beste beslissing was volgens mij om kritisch te zijn op kosten met uiteindelijk het besluit om een belangrijk deel van onze administratieve werkzaamheden te outsourcen. Daardoor kwam onze focus geheel te liggen op het licenseren van auteursrechten aan de ene kant en het ontwikkelen van nog betere service voor onze rechthebbers aan de andere kant."

"De slechtste beslissing was dat ik het Central Licensing-contract met Universal voor Europa heb laten lopen op grond van een voor ons onacceptabele eis, die naar later bleek wel door onze Engelse collega's was ingewilligd."

► Aantal medewerkers Buma/Stemra

166 fte's

► Omzetverwachting 2008

Gezamenlijk €180 miljoen

BUMA/STEMRA-DIRECTIEVOORZITTER CEES VERVOORD

culturen de dupe worden. Alleen het veelgebruikte repertoire zal overblijven, ten koste van materiaal dat alleen lokaal een functie heeft. Daarmee elimineer je feitelijk de geldstroom naar een groep van 100.000 à 200.000 minder populaire auteurs en componisten. Die kosten immers alleen maar geld.”

In hoger beroep

Jongstleden juli kwam de EC dan uiteindelijk met haar beschikking (zie kader). Een recente overeenkomst van BS met Beatport (zie kader), die ogenschijnlijk geheel in overeenstemming was met deze verordening, werd door een (lagere) Haarlemse rechter toch teruggedroefd. En ook hij baseerde zijn uitspraak op de beschikking. Vervoord zegt dat dit komt doordat het decreet van de EC tweeslachtig is. “De uitleg van de beslissing van Kroes is, dat als je bepaald repertoire hebt, je dat Europees mag vermarkten. Elke société mag dus alle repertoire in heel Europa aanbieden, waarbij het tarief geldt uit het land waar de download plaatsvindt.

Beatport-affaire

Eind juli van dit jaar maakte BS bekend dat Beatport, een Amerikaanse onlinemuziekwinkel, een pan-Europese licentieovereenkomst met haar had gesloten voor het afdekken van de auteursrechten. Onlinemuziek aanbieders moesten tot voor kort langs 27 société's in Europa om de auteursrechten te regelen. De deal met Beatport was echter een voorbeeld van het door BS ontwikkelde one-stop-shopmodel, dat het muziekgebruikers mogelijk moest maken alle auteursrechten voor Europa in één keer te regelen. Het licentiemodel was gebaseerd op behoud van het wereldrepertoire voor elke Europese muziekrechtenorganisatie. De tarieven die zouden worden toegepast, waren de tarieven die gelden in het land waar het auteursrecht wordt geëxploiteerd. Al in oktober 2005 sloot de Amerikaanse onlinemuziekwinkel eMusic een vergelijkbare overeenkomst met BS.

Naar aanleiding van dit nieuws spande de Britse auteursrechtenorganisatie PRS een kort geding tegen BS aan, dat zij een maand na de bekendmaking van de overeenkomst won. De rechtbank in Haarlem verbood BS met onmiddellijke ingang muzieklicenties voor onlinegebruik (via satelliet, kabel of internet) van het PRS-repertoire buiten Nederland aan te bieden, af te sluiten of daaraan uitvoering te geven.

De PRS en BS hadden in 1973 een wederkerige overeenkomst gesloten, waarin de partijen elkaar – op niet-exclusieve basis – het recht gaven de auteursrechten van de bij elk van hen aangesloten rechthebbenden te exploiteren. De in de deal opgenomen gebiedsafbakening, die het recht van BS om de rechten op het repertoire van PRS te exploiteren beperkte tot Nederland (en een aantal landen buiten de Europese Economische Ruimte), was volgens BS niet van toepassing op licenties voor onlinemuziekgebruik, omdat dit per definitie grensoverschrijdend is. Die mening werd door de rechter dus niet gedeeld.

Er staat echter óók in, dat de Commissie zich kan voorstellen dat in bepaalde situaties wel territoriale afspraken gemaakt kunnen worden. We moeten nu dus met de andere société's nieuwe wederkerigheidsafspraken maken, maar worden dat er te veel, dan vervallen we weer in de oude situatie en zal de EC hard optreden. In het kader van Beatport zeggen de Engelsen nu dus

“Iedereen wil Apple iTunes boeken, tegen elke prijs”

dat ze met Nederland gebiedsbeperkende afspraken willen maken. Aan de ene kant mag dat niet volgens de beschikking, maar aan de andere kant biedt die er wel ruimte toe. Dat vind ik lafhartig. We hebben dan ook zojuist appèl aangetekend en gaan in hoger beroep tegen de uitspraak van de rechter.”

Misvatting

Het woord is volgens Vervoord nu opnieuw aan DG Mededinging. Daar ligt ook nog een in juni 2007 ingediende klacht van BS tegen CELAS (en daarmee tegen MCPS en GEMA). EMI is met hen immers een exclusieve overeenkomst aangegaan voor wat betreft het mechanisch recht van haar Anglo-Amerikaanse repertoire. Omdat dat repertoire nergens anders zit, is dat opnieuw een monopolie.

Ook iTunes heeft voor het EMI-repertoire een contract gesloten met CELAS en keert, zich beroepend op deze overeenkomst, al een aantal maanden niet meer aan

BS uit. Een misvatting van iTunes, meent Vervoord. “Wij hebben voor het wereldrepertoire op de Nederlandse markt nog tot het eind van dit jaar een overeenkomst met iTunes en blijven hen dan ook gewoon factureren. Bovendien vertegenwoordigt CELAS op dit moment alleen het EMI-repertoire.”

Speler van belang

Deze hele discussie is uiteindelijk ontstaan door de aanbeveling van McCreevy, blikt Vervoord terug. “Het principe dat auteurs, componisten en uitgevers de vrijheid moeten hebben hun rechten onder te brengen bij de société van hun keuze, gekoppeld aan de exclusiviteit van die aansluiting, levert chaos op, namelijk: versnippering.” Op basis van die in zijn ogen foute insteek is nu een halfslachtige beschikking gepresenteerd, waarvan Vervoord de implicaties omschrijft als ‘uitermate bepalend’ voor de toekomst van BS. “Onze missie is op de Europese digitale markt een speler van belang te zijn. In termen van omzetten bezetten wij in Europa momenteel de zesde positie na Engeland, Frankrijk, Duitsland, Spanje en Italië. Op de wereldranglijst bezet BS de elfde plaats. Als Brussel aangeeft dat Buma's lezing van de beschikking de juiste is, kunnen wij die missie uitrollen. Doet zij dat niet en wordt de beperking opgelegd dat Buma de rechten slechts in Nederland mag vertegenwoordigen en niet meer online, dan is het maar de vraag of we nog wel de satelliet- en kabelincasso mogen doen. Het gaat om grote bedragen die dan eventueel wegvallen en dat zal erin resulteren dat er maar een paar grote société's overblijven.” Voor BS is het gevaar nog niet acuut. “De gezamenlijke omzet van Buma en Stemra zal dit jaar rond de €180 miljoen uitkomen. Dat is een behoorlijke basis.” ■